

جدال عربستان و قطر بر سر حج

۲ ماه پس از آغاز تحریم‌های بی‌سابقه تجاری و دیپلماتیک کشورهای عربی علیه قطر، اکنون دعوی عربی منطقه خلیج فارس به مراسم حج هم کشیده شده است.

۲ ماه پس از آغاز تحریم‌های بی‌سابقه تجاری و دیپلماتیک کشورهای عربی علیه قطر، اکنون دعوی عربی منطقه خلیج فارس به مراسم حج هم کشیده شده است.

روز شنبه کمیسیون حقوق بشر قطر طی بیانیه‌ای محدودیت‌های ایجاد شده از سوی سعودی‌ها برای اتباع این کشور را محکوم کرده و آن‌ها را خلاف قوانین بین‌المللی توصیف کرد؛ بیانیه‌ای که دیروز با واکنش بسیار تند مقام‌های عربستان از جمله وزیر خارجه این کشور روبه‌رو شد. عادل الجبیر برای نخستین بار از آغاز این بحران، از لفظ «جنگ» استفاده کرد و بیانیه قطری‌ها را در حکم «اعلان جنگ علیه عربستان» دانست.

جبیر گفت که درخواست قطری‌ها برای خارج کردن مدیریت اماکن مقدس مسلمانان در عربستان از دست آل سعود و بین‌المللی کردن آن، اقدامی تجاوزکارانه است و «اعلان جنگ علیه عربستان» است. او گفت: «عربستان سعودی حق پاسخ شدید به هرگونه درخواست مشابه برای بین‌المللی کردن مدیریت حج و اماکن مقدس را برای خود محفوظ می‌داند».

طی روزهای اخیر با نزدیک شدن موسم حج، ماجرای اعزام اتباع قطر به این مراسم بر پیچیدگی‌های موجود در روابط میان قطری‌ها و عربستان افزوده است. حدود ۲ هفته پیش، ریاض محدودیت‌هایی برای حضور قطری‌ها در مراسم حج امسال اعلام کرد. طبق دستورالعمل سعودی‌ها، اتباع قطر نمی‌توانند از پروازهای شرکت هواپیمایی دولتی این کشور یعنی خطوط هوایی قطر برای ورود به عربستان استفاده کنند، چرا که این شرکت از همان ابتدای اعمال تحریم‌ها از سوی ۴ کشور عربستان، بحرین، امارات و مصر مورد تحریم قرار گرفته است. قطری‌ها باید از خطوط هوایی دیگری استفاده کنند که مورد تأیید دولت عربستان هستند. همچنین هواپیماهای حامل زائران قطری باید از فرودگاه دوحه پرواز کرده و در فرودگاه جده یا مدینه فرود بیایند.

فارغ از این، امسال قطری‌ها باید برای ورود به عربستان ویزا دریافت کنند که تعطیلی سفارتخانه عربستان در دوحه، آنها را با مشکل جدی مواجه کرده است. تقابل عربستان با قطر در مسئله حج به این موارد محدود نمی‌شود. طبق اعلام وزارت امور اسلامی قطر، سعودی‌ها تماس‌های دولت قطر در مورد امنیت زائران قطری را بدون پاسخ گذاشته‌اند و هنوز موضوع تأمین امنیت آنها حل نشده است.

کمیسیون حقوق بشر قطر با استناد به محدودیت‌های اعمال شده، از عربستان به گزارشگر ویژه آزادی عقیده و ادیان سازمان ملل شکایت کرده و اقدام سعودی‌ها را خلاف حقوق بشر و آزادی عقیده خوانده است. وزارت امور اسلامی قطر هم در بیانیه‌ای اعلام کرد که سعودی‌ها تلاش دارند تا در کنار مسائل دیگر، مسئله حج را یکی از ارکان اسلام به شمار می‌رود؛ را هم «سیاسی» کنند. طبق اعلام دولت قطر، ۲۰ هزار قطری برای حضور در مراسم حج امسال ثبت‌نام کرده‌اند.

بر خلاف سخنان وزیر خارجه عربستان، کمیسیون حقوق بشر قطر به‌طور مستقیم به موضوع خارج کردن مدیریت اماکن مقدس مکه و مدینه از دست سعودی‌ها اشاره نکرده است اما پس از انتشار بیانیه این نهاد و شکایتش به سازمان ملل، برخی رسانه‌های قطری راه‌برون رفت از بحران حج میان ۲ کشور را بین‌المللی کردن مدیریت حج دانستند؛ رویکردی که بهانه‌ها را لازم به عادل الجبیر برای کوبیدن به طبل جنگ را داد.

از بحران تا جنگ

در 2 ماه گذشته، روابط میان قطر با عربستان و متحدانش پر از درگیری لفظی بوده است. در این میان، عربستان نشان داده به هیچ وجه خیال کاستن از سطح تنش موجود را ندارد. عادل الجیر هم که دیروز پس از پایان نشست با دیگر وزرای خارجه تحریم وکننده قطر در منامه پایتخت بحرین به سؤالات خبرنگاران پاسخ می داد، مقام های قطر را متهم کرد که با پیش کشیدن مسئله حج تلاش دارند توجه مردم را از اصل ماجرا که حمایت قطر از تروریسم است منحرف کنند.

وزیر خارجه عربستان از قطر خواست به جای پرداختن به این مسائل، به فهرست 13 بندی خواسته های کشورهای عربی بپردازند. همزمان وزرای خارجه کشورهای تحریم وکننده قطر پس از نشست خود طی بیانیه ای اعلام کردند که حاضر به مذاکره با قطری ها هستند اما این مذاکرات تنها معطوف به فهرست وخواست هایشان خواهد بود؛ خواسته های که از آنها کوتاه نخواهند آمد. مهم ترین موارد خواسته شده در این فهرست، توقف حمایت قطر از تروریسم، تعطیلی شبکه خبری الجزیره و رسانه های وابسته به آن، قطع ارتباط با ایران و اخراج نیروهای نظامی ترکیه از خاک قطر است.

کلیدواژه ها؛ جنگ؛ پیش از این، یک بار دیگر هم در بحران عربی خلیج فارس مطرح شده بود. حدود یک ماه پیش دولت قطر در بیانیه و ای استفاده کشورهای عربی از تاکتیک تحریم راه و روش کشورهای قلدر خواند و هشدار داد که نتیجه چنین رویکردی براساس تجربه تاریخی، چیزی جز جنگ نیست.

قطری ها بارها اعلام کرده اند به دنبال افزایش تنش نیستند و خواهان مذاکره واند. با این حال، در بیانیه روز گذشته وزرای خارجه کشورهای عربی تحریم وکننده قطر در منامه، هیچ نشانه ای مبنی بر رفتار مسالمت جوینانه دیده نمی شود. تاکنون تلاش های دیپلماتیک کویت و کشورهای اروپایی از جمله آلمان، انگلیس و فرانسه برای پایان دادن به بحران هم بی نتیجه بوده است. آیا بی نتیجه ماندن این تلاش ها، آنگونه که سعودی ها بر طبل جنگ می کوبند، به درگیری مسلحانه میان 2 کشور منجر می شود؟ هیتلر که خود آغازگر ویران کننده ترین جنگ تاریخ بوده در جایی می گوید: آنجا که دیپلماسی باز می ماند، جنگ آغاز می شود.